

Biblioteka Policjanta Prewencji

Krzysztof Ślusarz

**WYKONYWANIE PODSTAWOWYCH
CZYNNOŚCI NA MIEJSCU
ZDARZENIA DROGOWEGO**

**Słupsk 2016
Szkola Policji w Słupsku**

Publikacja stanowi materiał dydaktyczny przeznaczony do użytku wewnętrznego Policji. Materiał może być reprodukowany przez policjantów przygotowujących się do realizacji zadań służbowych. Nie wolno go reprodukować ani wykorzystywać w innych celach lub dla innych podmiotów zewnętrznych bez zgody Wydawcy.

Według stanu prawnego na styczeń 2016 r.

Wydawnictwo Szkoły Policji w Słupsku

Redakcja tekstu: *Grażyna Szot*

Redakcja techniczna: *Zenon Trzeciński, Grażyna Szot*

Projekt okładki: *Marcin Jedynak*

Fotografie ze zbiorów Zakładu Prewencji i Ruchu Drogowego

Ryciny: opracowanie autora

Wydanie V, poprawione

Szkoła Policji w Słupsku, 76–200 Słupsk, ul. Kilińskiego 42

www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl

e-mail: spslupsk@slupsk.szkolapolicji.gov.pl

Słupsk 2016

Spis treści

Wstęp	5
1. Rodzaje zdarzeń drogowych	7
2. Obowiązki uczestnika kolizji drogowej	8
3. Postępowanie policjanta na miejscu kolizji drogowej	9
4. Obowiązki uczestnika wypadku drogowego	10
5. Postępowanie policjanta podczas zabezpieczania miejsca wypadku drogowego	11
6. Polecenia i sygnały wydawane przez policjanta podczas regulacji ruchem wahadłowym	12
7. Dokumentowanie czynności wykonanych na miejscu kolizji drogowej	16
8. Dokumentowanie zabezpieczenia miejsca wypadku drogowego	21
Wykaz fotografii	23
Wykaz rycin	23
Bibliografia	24

Wstęp

Problem wypadków drogowych został dostrzeżony z chwilą pojawienia się pojazdów poruszających się po wydzielonych dla nich drogach, ale niewątpliwie zaostriął się z momentem wynalezienia samochodu. Wynalazek ten, który zrewolucjonizował współczesną cywilizację i stał się jej symbolem, ma janusowe oblicze: otworzył człowiekowi nowe możliwości i perspektywy rozwoju, ale jednocześnie stworzył zagrożenia dla środowiska naturalnego i pochłania wiele ofiar – więcej niż niejedna wojna. Dlatego zrozumiałe są wysiłki, by zachować korzyści używania samochodu, a zminimalizować straty łączące się z tym fenomenem naszych czasów.

W Polsce zdarzenia drogowe są bardzo poważnym problemem. W naszym kręgu kulturowym ludzie bardziej boją się zachorować na raka czy AIDS niż wypadków drogowych. Okazuje się jednak, że traktując ryzyko śmierci statystycznie, widać, że liczba ofiar wypadków jest znacznie większa. Najwięcej wypadków jest spowodowanych oczywistą winą kierującego. Statystyki są porażające. Rocznie w wypadkach drogowych na terenie kraju ginie ponad pięć tysięcy osób, a ponad 60 tysięcy odnosi mniejsze lub większe obrażenia. Ten stan rzeczy utrzymuje się corocznie na jednakowym poziomie.

Fot. 1. Krzyż przydrożny upamiętniający ofiary wypadków drogowych

Szczegółowe dane w zakresie zdarzeń drogowych za 2008 r. przedstawiają się następująco:

– liczba wypadków drogowych	– 49 054,
– liczba zabitych w wypadkach drogowych	– 5 437,
– liczba rannych w wypadkach drogowych	– 62 097,
– liczba kolizji drogowych	– 381 520 ¹ .

¹ www.policja.pl, według stanu na 15 marca 2009 r., również następne dane.

Podsumowanie – 2008 r.

W porównaniu do 2007 r. w 2008 r. na polskich drogach było bezpieczniej, mniej odnotowano wypadków i kolizji drogowych oraz zabitych i rannych. Niestety, nie zmniejszyła się liczba kierowców będących pod wpływem alkoholu.

W ubiegłym roku doszło do 49 054 wypadków drogowych, w których 5 437 osób zginęło, a 62 097 zostało rannych. Policji zgłoszono 381 520 kolizji drogowych. W porównaniu do r. 2007 nastąpił spadek:

- wypadków o 482 (1%),
- liczby zabitych o 146 osób (2,6%),
- liczby rannych o 1 127 osób (1,8%),
- zgłoszonych kolizji o 5 414 (1,4%).

Do największej liczby wypadków drogowych doszło w październiku (9,5% wszystkich wypadków), natomiast najmniej w lutym (6,4% wszystkich wypadków).

Analiza wypadków drogowych w poszczególnych dniach tygodnia wskazuje, że najczęściej do wypadków dochodziło w piątki. W tym dniu doszło do 7 991 wypadków, w których zginęło 878 osób, a 10 004 osoby doznały obrażeń ciała. Najwięcej osób (902) zginęło w wypadkach, które wydarzyły się w niedzielę.

Przedział czasowy, w którym najczęściej dochodziło do wypadków, to godziny 16.00–18.00, czyli popołudniowy szczyt komunikacyjny. W tym czasie zdarzyło się 7 416 wypadków, tj. 15,1% ogólnej liczby. Najmniej wypadków odnotowano w godzinach nocnych, między 24.00 a 5.00.

Główne przyczyny wypadków drogowych spowodowanych przez kierujących pojazdami pozostają od wielu lat niezmiennie. Są to:

- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu (11 840 wypadków, 1 638 zabitych, 17 169 rannych),
- nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu (9 533 wypadki, 524 zabitych, 13 205 rannych),
- nieprawidłowe zachowanie wobec pieszych (5 398 wypadków, 344 zabitych, 5 350 rannych),
- nieprawidłowe wyprzedzanie (2 605 wypadków, 363 zabitych, 3 776 rannych).

Blisko 13% wypadków drogowych spowodowały osoby piesze. Główne przyczyny tych zdarzeń to nieostrożne wejście na jezdnię, przekraczanie jezdni w miejscu niedozwolonym oraz wejście na jezdnię zza pojazdu, przeszkody. W zdecydowanej mierze ofiarami tych zdarzeń byli właśnie piesi.

Nietrzeźwi użytkownicy dróg uczestniczyli w 6 373 wypadkach drogowych, z czego w 4 979 wypadkach byli zarazem ich sprawcami. W zdarzeniach tych zginęły 603 osoby, a 6 319 osób zostało rannych.

Najliczniejszą grupę nietrzeźwych sprawców wypadków drogowych stanowili kierujący pojazdami. Spowodowali oni 3 529 wypadków, co w odniesieniu do ogólnej liczby wypadków spowodowanych przez kierujących pojazdami stanowi 9,2%. W wypadkach tych zginęło 427 osób (11,6%), a 4 976 osób zostało rannych (9,6%).

1. Rodzaje zdarzeń drogowych

Zdarzenia drogowe dzielimy na wypadki i kolizje. Szczególnym rodzajem wypadku drogowego jest katastrofa drogowa.

Ryc. 1. Podział zdarzeń drogowych

Wypadek drogowy – zdarzenie drogowe zaistniałe lub mające początek na drodze publicznej, w strefie ruchu lub strefie zamieszkania, w związku z ruchem przynajmniej jednego pojazdu, w wyniku którego była osoba zabita lub ranna.

Mając na uwadze statystyki zdarzeń drogowych prowadzone przez poszczególne jednostki organizacyjne Policji, należy również sprecyzować określenia podlegające obowiązkowej rejestracji w systemie SEWiK.

Śmiertelna ofiara wypadku – osoba zmarła na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni licząc od dnia wypadku na skutek doznanych obrażeń ciała.

Fot. 2. Śmiertelne ofiary wypadku drogowego

Osoba ciężko ranna – osoba, która doznała uszczerbku na zdrowiu w postaci:

- a) pozbawienia wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała,
- b) innych obrażeń powodujących naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający dłużej niż siedem dni.

Osoba lekko ranna – osoba, wobec której lekarz lub ratownik medyczny stwierdził, że doznała ona uszczerbku na zdrowiu lub obrażeń innych niż określone powyżej.

Kolizja drogowa – zdarzenie drogowe zaistniałe lub mające początek na drodze publicznej, w strefie ruchu lub w strefie zamieszkania, w związku z ruchem przynajmniej jednego pojazdu, które pociągnęło za sobą wyłącznie straty materialne.

Fot. 3. Przykład kolizji drogowej

Jak widać, kolizję od wypadku drogowego różnią jedynie skutki.

2. Obowiązki uczestnika kolizji drogowej

Ustawa Prawo o ruchu drogowym w art. 44 ust. 1 i 2 określa obowiązki kierującego pojazdem w razie uczestniczenia w kolizji drogowej. Kierujący pojazdem będąc uczestnikiem kolizji drogowej, jest obowiązany:

- 1) zatrzymać pojazd, nie powodując przy tym zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego,

- 2) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu kolizji drogowej,
- 3) niezwłocznie usunąć pojazd z miejsca kolizji, aby nie powodował tamowania ruchu lub zagrożenia bezpieczeństwa,
- 4) podać swoje dane personalne, dane personalne właściciela lub posiadacza pojazdu oraz dane dotyczące zakładu ubezpieczeń, z którym zawarta jest umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej – na żądanie osoby uczestniczącej w wypadku.

3. Postępowanie policjanta na miejscu kolizji drogowej

Zadania policjanta prewencji zabezpieczającego miejsce kolizji drogowej:

- 1) po przybyciu na miejsce kolizji zapewnić bezpieczeństwo w ruchu drogowym, w szczególności poprzez nakazanie uczestnikom kolizji usunięcie pojazdów z jezdni, jeżeli nie uczynili tego do czasu przybycia Policji,
- 2) w sytuacji, gdy na skutek uszkodzeń nie ma możliwości usunięcia pojazdu z drogi – należy zapewnić płynność ruchu; jeżeli uszkodzony pojazd blokuje przejazd – poprzez zorganizowanie ruchu wahadłowego,
- 3) zabezpieczyć ślady położenia pojazdu i nakazać usunięcie z jezdni pojazdów uczestniczących w kolizji,
- 4) ustalić dane personalne uczestników i świadków kolizji,
- 5) dokonać sprawdzeń uczestników kolizji, dokumentów i pojazdów w systemie informatycznym,
- 6) dokonać oceny zdarzenia na podstawie śladów kryminalistycznych oraz relacji uczestników i świadków kolizji,
- 7) ujawnić, w miarę możliwości określić oraz udokumentować graficznie w notatniku służbowym ślady istotne dla rozstrzygnięcia sprawy,
- 8) wstępnie ustalić przebieg i inne okoliczności kolizji na podstawie rozmowy z uczestnikami i świadkami obecnymi na miejscu lub na podstawie innych dowodów,
- 9) poddać badaniu na zawartość w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu kierującego (kierujących) pojazdem oraz inną osobę, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogła kierować pojazdem uczestniczącym w wypadku,
- 10) w razie potrzeby wykonać inne stosowne czynności w celu zabezpieczenia dokumentów (np. prawo jazdy, dowód rejestracyjny, tarcza tachografów lub dane z tachografów cyfrowych) oraz poinformować uczestników kolizji drogowej o dalszej procedurze postępowania w sprawie, przesłuchać lub

skierować na przesłuchanie świadków i uczestników kolizji biorących udział w zdarzeniu osoby czasowo przebywającej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub zamieszkałej w znacznej odległości od miejsca zdarzenia drogowego, zatrzymać osobę, jeżeli zachodzą przesłanki uzasadniające zastosowanie postępowania przyśpieszonego, wykonać czynności związane z przywróceniem płynności ruchu drogowego w miejscu kolizji,

- 11) zastosować wobec sprawcy kolizji prawem przewidziane środki (pouczenie, mandat karny).

Jeśli na miejscu kolizji nie jest możliwe ustalenie sprawcy wykroczenia lub oddalił się on z miejsca zdarzenia, albo odmówił przyjęcia mandatu karnego, należy sporządzić dokumentację niezbędną do dalszych czynności, a zwłaszcza szkic miejsca kolizji i protokół oględzin pojazdu. Po wykonaniu tych czynności należy powiadomić dyżurnego o zakończeniu interwencji i niezwłocznie sporządzić stosowną dokumentację, którą należy wraz z zabezpieczonymi dokumentami przekazać dyżurnemu jednostki Policji.

4. Obowiązki uczestnika wypadku drogowego

Ustawa Prawo o ruchu drogowym w art. 44 ust. 1 i 2 określa obowiązki kierującego pojazdem w razie uczestniczenia w wypadku drogowym. Kierujący pojazdem będąc uczestnikiem wypadku drogowego, jest obowiązany:

- 1) zatrzymać pojazd, nie powodując przy tym zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- 2) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu wypadku,
- 3) nie przemieszczać pojazdu,
- 4) podać swoje dane personalne, dane personalne właściciela lub posiadacza pojazdu oraz dane dotyczące zakładu ubezpieczeń, z którym zawarta jest umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, na żądanie osoby uczestniczącej w wypadku,
- 5) udzielić niezbędnej pomocy ofiarom wypadku oraz wezwać pogotowie ratunkowe i Policję,
- 6) nie podejmować czynności, które mogłyby utrudnić ustalenie przebiegu wypadku,
- 7) pozostać na miejscu wypadku, a jeżeli wezwanie pogotowia lub Policji wymaga oddalenia się – niezwłocznie powrócić na to miejsce.

5. Postępowanie policjanta podczas zabezpieczania miejsca wypadku drogowego

Zabezpieczając wypadek drogowy, musimy zdać sobie sprawę, że poprawność wykonanych czynności ma duży wpływ na ustalenie faktycznych przyczyn zdarzenia.

Policjant wykonując czynności na miejscu wypadku drogowego, jest obowiązany:

- 1) zorganizować ruch drogowy w nowo powstałej sytuacji oraz zabezpieczyć miejsce zdarzenia przed kolejnym wypadkiem lub kolizją poprzez:
 - a) ustawienie w odpowiednich miejscach znaków lub urządzeń ostrzegawczo-zabezpieczających,
 - b) usunięcie z rejonu zdarzenia osób postronnych,
 - c) powiadomienie dyżurnego jednostki o czasowym zamknięciu lub ograniczeniu ruchu w celu poinformowania o objazdach przy wykorzystaniu lokalnych mediów,
 - d) zgłoszenie dyżurnemu jednostki konieczności zorganizowania objazdu przez zarządcę drogi.

Uwaga! W związku z wypadkiem drogowym policjant ma prawo wstrzymać ruch na drodze; w przypadku długotrwałego wstrzymania konieczne jest zorganizowanie objazdu,

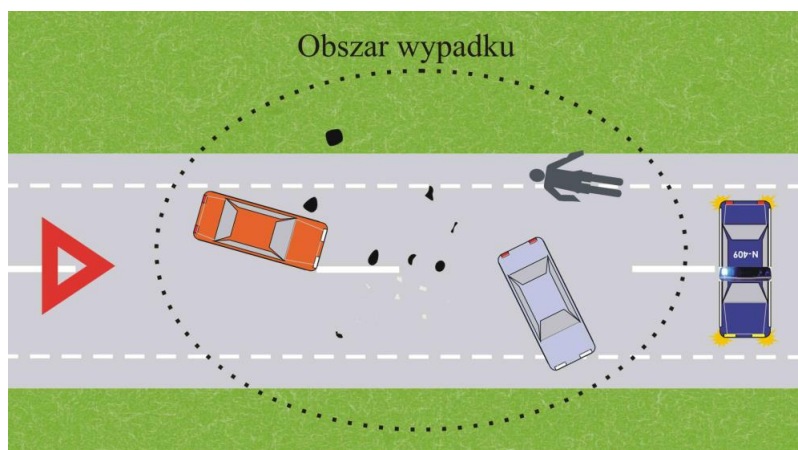
- 2) udzielić osobie ранnej niezbędnej pomocy poprzez wydobyć lub uwolnić jej z pojazdu, udzielenie pierwszej pomocy, wezwanie pomocy medycznej i w razie potrzeby innych służb specjalistycznych,
- 3) zabezpieczyć ślady kryminalistyczne pod względem technicznym i procesowym przed ich utratą lub zniekształceniem, w tym również ujawnione przez służby ratownicze i techniczne,
- 4) ustalić dane personalne uczestników i świadków wypadku,
- 5) poddać kierującego (kierujących) pojazdem badaniu na zawartość w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,
- 6) poddać takiemu badaniu pozostałe osoby uczestniczące w wypadku, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogły kierować pojazdem uczestniczącym w wypadku,
- 7) ustalić wstępnie przebieg i inne okoliczności wypadku na podstawie rozmowy z uczestnikami i świadkami obecnymi na miejscu,
- 8) dokonać sprawdzeń uczestników wypadku i pojazdów w systemie informacyjnym, a w razie ustalenia osoby lub pojazdu poszukiwanego, powiadomić dyżurnego jednostki Policji,
- 9) ustalić miejsce hospitalizacji uczestnika wypadku odwiezionego do szpitala, a jeżeli jest to osoba poszukiwana, powiadomić dyżurnego, zaś w razie ucieczki uczestnika wypadku podjąć działania w celu jego ujęcia,

- 10) przekazać miejsce zdarzenia kierownikowi grupy obsługi zdarzeń drogowych przybyłemu na miejsce w celu przeprowadzenia czynności procesowych,
- 11) powiadomić dyżurnego o zakończeniu czynności na miejscu wypadku, niezwłocznie sporządzić notatkę urzędową z wykonanych czynności i przekazać dyżurnemu jednostki Policji.

6. Polecenia i sygnały wydawane przez policjanta podczas regulacji ruchem wahadłowym

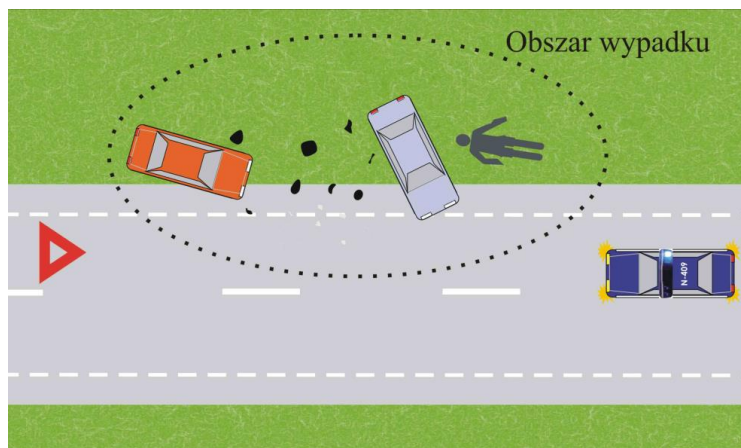
Wypadek drogowy zajmuje określony obszar, na którym znajdują się wszystkie pojazdy biorące udział w zdarzeniu, ofiary znajdujące się poza pojazdami (ranni lub zabici) oraz wszelkie inne rzeczy związane z tym zdarzeniem (np. porozbijane elementy pojazdów, ślady hamowania, ślady krwi, ślady płynów eksploatacyjnych z pojazdów). Cały obszar wypadku musi być zabezpieczony do oględzin kryminalistycznych. Podczas zabezpieczania przez policjantów miejsca wypadku drogowego nic, co znajduje się na obszarze wypadku, nie może ulec zmianie. Wyjątki są spowodowane stanami wyższej konieczności związanymi z ratowaniem życia lub zdrowia ludzi (np. wyciąganie ofiar wypadku zakleszczonych w samochodzie). Po określeniu zasięgu obszaru wypadku należy pilnować go przed dostępem osób postronnych.

Jeżeli obszar wypadku drogowego swoim zasięgiem obejmuje całą drogę (jezdnię, pobocze, chodnik, droga dla rowerów), niezbędne jest całkowite wstrzymanie ruchu drogowego na odcinku drogi, który obejmuje obszar wypadku. Dyżurny jednostki, po uzyskaniu od patrolu zabezpieczającego wypadek informacji o braku możliwości kontynuowania ruchu pojazdów, jest zobowiązany do zorganizowania objazdu.

Ryc. 2. Obszar wypadku obejmujący całą drogę – konieczność zorganizowania objazdu

W sytuacji, gdy obszar wypadku drogowego zajmuje tylko część drogi i możliwe jest wydzielenie poza tym obszarem chociażby jednego pasa ruchu, policjanci zabezpieczający miejsce wypadku mogą zorganizować ruch wahadłowy.

Ryc. 3. Obszar wypadku obejmujący część drogi – organizacja ruchu wahadłowego

Ruch wahadłowy polega na naprzemiennym przepuszczaniu ruchu pojazdów z przeciwnych stron poprzez ręczne sterowanie ruchem przez policjanta.

Ruch wahadłowy może być zorganizowany:

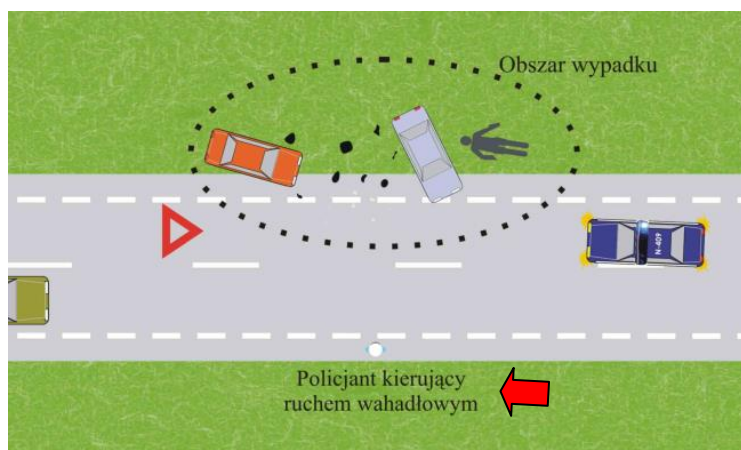
- 1) jeżeli jest wolny pas ruchu, po którym mogą jeździć pojazdy,
- 2) przynajmniej jeden z policjantów nie wykonuje innych czynności związanych z zabezpieczaniem wypadku drogowego.

Brak możliwości zorganizowania ruchu wahadłowego powoduje konieczność zablokowania ruchu oraz zorganizowania objazdu.

Sterowanie może być jednoosobowe lub wieloosobowe (najczęściej dwuosobowe). Policjant (lub policjanci) podają kierującym sygnały, które otwierają lub zamykają ruch. Są to sygnały takie same jak w przypadku kierowania ruchem na skrzyżowaniu, dostosowane do potrzeb regulacji ruchem wahadłowym.

Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta

Pojedynczy policjant chcąc kierować ruchem wahadłowym, musi zająć miejsce, z którego będzie widoczny dla kierujących z obu stron.

Ryc. 4. Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta

Po zajęciu odpowiedniego miejsca podaje sygnał wstrzymania ruchu dla pojazdów, które dotychczas (na podstawie przepisów ruchu drogowego) mogły korzystać z przejazdu wolnym pasem ruchu. Po zatrzymaniu ruchu podaje sygnał do otwarcia ruchu z przeciwnego kierunku. Po przepuszczeniu określonej liczby pojazdów wstrzymuje ten ruch i otwiera go z kierunku przeciwnego do czasu przywrócenia normalnego ruchu.

Sygnały podawane przez policjanta regulującego ruchem wahadłowym są proste i powinny być czytelne dla kierujących. Chcąc zatrzymać ruch z lewej strony, policjant podnosi lewą rękę zgiętą w łokciu pod kątem 90 stopni – palce dłoni złączone, dłoń skierowana w stronę nadjeżdżających pojazdów, twarz zwrócona w stronę kierującego pierwszym pojazdem (fot. 4). Sygnał jest pokazywany do momentu zatrzymania ruchu.

Fot. 4. Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta – wstrzymanie ruchu dla pojazdów jadących z przeciwnego kierunku

Po wstrzymaniu ruchu z lewej strony policjant pokazuje sygnał otwarcia ruchu z prawej strony. W tym celu prawą rękę wyciąga poziomo w prawą stronę w kierunku stojących pojazdów – palce dłoni złączone, dłoń ułożona poziomo, twarz zwrócona w stronę kierującego pierwszym pojazdem. Następnie ugina rękę w łokciu, przeciągając dłoń do pionu na wysokość lewego ucha (fot. 5). Po chwilowym utrzymaniu ręki w tym geście swobodnie ją opuszcza.

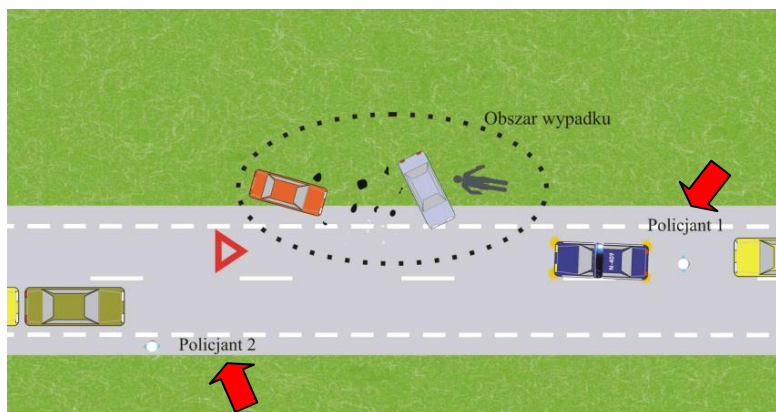
Kierowanie ruchem dla pojazdów jadących z kierunku przeciwnego wykonuje się tak samo lewą ręką.

Fot. 5. Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta – otwarcie ruchu dla pojazdów jadących z przeciwnego kierunku

Kierowanie ruchem wahadłowym przez dwóch policjantów

Ruchem wahadłowym może kierować więcej niż jeden policjant. Najczęściej są to zespoły dwuosobowe. Taki sposób regulacji ruchu jest wygodniejszy dla policjantów. Wymaga jednak dużego zgrania. Każdy błąd może spowodować równoczesny wjazd na wolny pas ruchu pojazdów jadących z przeciwnych kierunków. Należy zatem zachować spokój i wielką uwagę.

Ryc. 5. Kierowanie ruchem wahadłowym przez dwóch policjantów

Policjanci kierujący ruchem wahadłowym powinni zacząć od ustalenia, który z nich będzie tzw. wiodącym, czyli tym, który będzie podawał sygnał do zmiany kierunku otwarcia ruchu. Policjanci muszą zająć pozycje z obu stron miejsca wypadku, tak aby byli widoczni dla kierujących z ich stron oraz, jeżeli to możliwe, aby wzajemnie się widzieli, muszą też mieć możliwość wzajemnego porozumiewania się (np. poprzez radiostacje, użycie gwizdka służbowego).

Fot. 6 i 7. Kierowanie ruchem wahadłowym przez dwóch policjantów, sygnały i polecenia wydaje policjant wiodący (w głębi fotografii)

Policjanci kierujący ruchem wahadłowym we dwójkę po dojściu na miejsce wypadku powinni ustawić się zgodnie z aktualnie otwartym lub wstrzymanym ruchem: policjant od strony ruchu otwartego – równolegle do jadących pojazdów, policjant od strony ruchu wstrzymanego przodem do stojących pojazdów. Po zajęciu pozycji policjant wiodący pokazuje gest wskazujący na zamiar zmiany kierunku przejazdu – podnosi prawą rękę (fot. 6). Dla kierujących

pojazdami nadjeżdżającymi z jego strony jest to odpowiednik sygnału żółtego sygnalizacji świetlnej. Są oni zobowiązani się zatrzymać. Drugi policjant, widząc sygnał wiodącego, również podaje kierującym od swojej strony sygnał, wskazujący, że za chwilę ruch z tej strony zostanie otwarty – podnosi prawą rękę. Dla kierujących stojących z jego strony jest to odpowiednik sygnału żółtego z czerwonym sygnalizacji świetlnej.

Wiodący widząc, że drugi policjant zrozumiał jego sygnał i nadał swój sygnał, wykonuje zwrot o 90 stopni w lewo, w kierunku zatrzymanych pojazdów i opuszcza rękę. Jest to dla nich odpowiednik sygnału czerwonego. Drugi policjant, po sprawdzeniu, że ruch pojazdów z drugiej strony został zablokowany, wykonuje zwrot o 90 stopni w prawo i jednocześnie opuszcza rękę. Jest to odpowiednik sygnału zielonego sygnalizacji świetlnej. Następnie bez zwłoki wykonuje gest upewniający kierujących o utrzymaniu kierunku (fot. 7).

O kolejnej zmianie kierunku ruchu decyduje policjant wiodący, podnosząc prawą rękę. Dla kierujących z jego strony, oczekujących na otwarciu ruchu, jest to odpowiednik sygnału żółtego z czerwonym. Drugi policjant widząc ten sygnał wiodącego, podnosi prawą rękę. Dla kierujących jadących z jego kierunku jest to odpowiednik sygnału żółtego i są oni zobowiązani się zatrzymać. Kiedy ruch zostanie zatrzymany, wykonuje zwrot o 90 stopni w lewo i jednocześnie opuszcza rękę. Jest to odpowiednik sygnału czerwonego sygnalizacji świetlnej. Wiodący, po upewnieniu się, że ruch z drugiej strony został zablokowany, wykonuje zwrot o 90 stopni w prawo, jednocześnie opuszczając rękę. Jest to odpowiednik sygnału zielonego sygnalizacji świetlnej. Następnie bez zwłoki wykonuje gest upewniający kierujących o utrzymaniu kierunku.

Ten zamknięty cykl sygnałów powtarza się aż do momentu zakończenia regulacji ruchem wahadłowym. Użycie przez policjantów gwizdków służbowych dla zwrócenia uwagi na podawane sygnały znakomicie ułatwia kierującym zorientowanie się o zmianie sygnału.

7. Dokumentowanie czynności wykonanych na miejscu kolizji drogowej

Czynności wykonane przez policjantów na miejscu kolizji drogowej wymagają sporządzenia następującej dokumentacji:

- 1) zapisu w notatniku służbowym,
- 2) wypełnienia karty zdarzenia drogowego,
- 3) sporządzenia notatki urzędowej – jeżeli sprawa nie została rozstrzygnięta na miejscu.

Zapis w notatniku służbowym

Data i godz.	
	<i>SŁUŻBA PATROLOWA NA DZIEŃ</i>
	<i>..... r. w godz. 6.00–14.00</i>
6.00	<i>Odprawa do służby patrolowej.</i>
	<i>Skład patrolu pieszego: ...</i>
	<i>Trasa patrolu pieszego: ...</i>
	<i>Kryptonimy i kanały: ...</i>
	<i>Zadania do służby: ...</i>
	<i>Przerwa w służbie: ...</i>
	<i>Telefonogramy (meldunki, komunikaty): ...</i>
	<i>Polecenia kierownictwa jednostki organizacyjnej Policji: ...</i>
	<i>Podczas odprawy zwrócono także szczególną uwagę na: ...</i>
	<i>Odprawę do służby patrolowej przeprowadził: ...</i>
6.30	<i>Realizacja zadań służbowych.</i>
6.30–6.40	<i>Przejście w rejon służbowy.</i>
6.40–7.10	<i>Interwencja zlecona przez dyż. KMP – kolizja drogowa,</i>
	<i>Słupsk, ul. Krzywoustego.</i>
	<i>Okoliczności: najechanie na przydrożne drzewo.</i>
	<i>Marka, typ, nr rej. pojazdu ...</i>
	<i>Inni pokrzywdzeni, uczestnicy ...</i>
	<i>Dane sprawcy²:</i>
	<i>imię ..., nazwisko ...</i>
	<i>ur. ...</i>
	<i>zam. ...</i>
	<i>PESEL ... tel. kontaktowy ...</i>
	<i>Dowód osobisty nr ..., wyd. przez ...</i>
	<i>Prawo jazdy kat. ..., wyd. przez ...</i>
	<i>Dowód rejestracyjny: nr blankietu ..., wyd. przez ...</i>
	<i>Ubezpieczenie OC: firma ..., nr polisy ..., data ważności ...</i>
	<i>Świadek: dane personalne ..., tel. kontaktowy ...</i>
	<i>Relacja świadka dot. zdarzenia ...</i>
	<i>Sprawdzono dane w systemie inf. osoba, dokument, pojazd – nie figurują.</i>
	<i>Okoliczności zdarzenia: ustalenia własne / relacja świadków / sprawcy /</i>
	<i>uszkodzenia pojazdu / inne ...</i>
	<i>Przyczyna ...</i>
	<i>Uszkodzenia / straty ...</i>
	<i>Inni poszkodowani (osoby fizyczne, prawne) ...</i>
	<i>Inne okoliczności mające związek przyczynowo-skutkowy ze zdarzeniem</i>
	<i>drogowym ...</i>
	<i>Za powyższe wykroczenie został pouczone / ukarany, nr blankietu manda-</i>
	<i>tu ... / zatrzymano prawo jazdy, nr pokwitowania ... / zatrzymano dowód</i>
	<i>rejestracyjny, nr pokwitowania ...</i>
	<i>Informacja do dyżurnego o zakończeniu czynności, sposób zakończenia.</i>

² Zawsze wpisuje się najpierw dane sprawcy.

Karta zdarzenia drogowego

Karta zdarzenia drogowego jest dwustronnym formularzem, składającym się z części nagłówkowej, szkicu miejsca zdarzenia oraz 13 tabel.

Na pierwszej stronie karty zdarzenia drogowego znajdują się: nagłówek opisujący miejsce zdarzenia drogowego, miejsce na sporządzenie orientacyjnego schematu, tabele od I do V charakteryzujące miejsce zdarzenia oraz określające warunki istniejące w chwili zdarzenia, tabela VI mówiąca o rodzaju zdarzenia, tabela VII zawierająca dane dotyczące uszkodzeń poza pojazdami, tabela VIII zawierająca informacje o pojazdach uczestniczących oraz tabela IX stan pojazdu uczestniczącego w zdarzeniu. Natomiast w tabeli X – przyczyny (okoliczności zdarzenia). Na drugiej stronie karty znajdują się: tabela XI dotycząca uczestników (osoby uczestniczące w zdarzeniu drogowym), tabela XII zawierająca dodatkowe informacje o kierującym, tabela XIII mówiąca o sposobie rozstrzygnięcia sprawy, a także zawierająca miejsce na dane i podpis policjanta likwidującego zdarzenie.

Kartę zdarzenia drogowego wypełnia się poprzez wstawienie znaku „X” w odpowiednie pole (pola) lub wpisanie wymaganej informacji oraz wykonanie szkicu miejsca zdarzenia m.in. przy użyciu odpowiednich symboli. Informacje o pojazdach i kierujących tymi pojazdami należy podawać indywidualnie dla każdego uczestnika.

Przyjęto zasadę, że numerem „1” oznacza się pojazd, którego kierujący spowodował zdarzenie drogowo. Pozostałe pojazdy oznacza się w kolumnach w dowolnej kolejności. **W przypadku współwiny kierujących, jednego z nich oznacza się numerem „1”, drugiego zaś „2”.** Jeżeli sprawcą zdarzenia był pieszy lub pasażer, w tabeli X „Uczestnicy” wpisuje się go na pierwszej pozycji w grupie pieszych i pasażerów, natomiast pojazdy uczestniczące w zdarzeniu oznacza się w dowolnej kolejności.

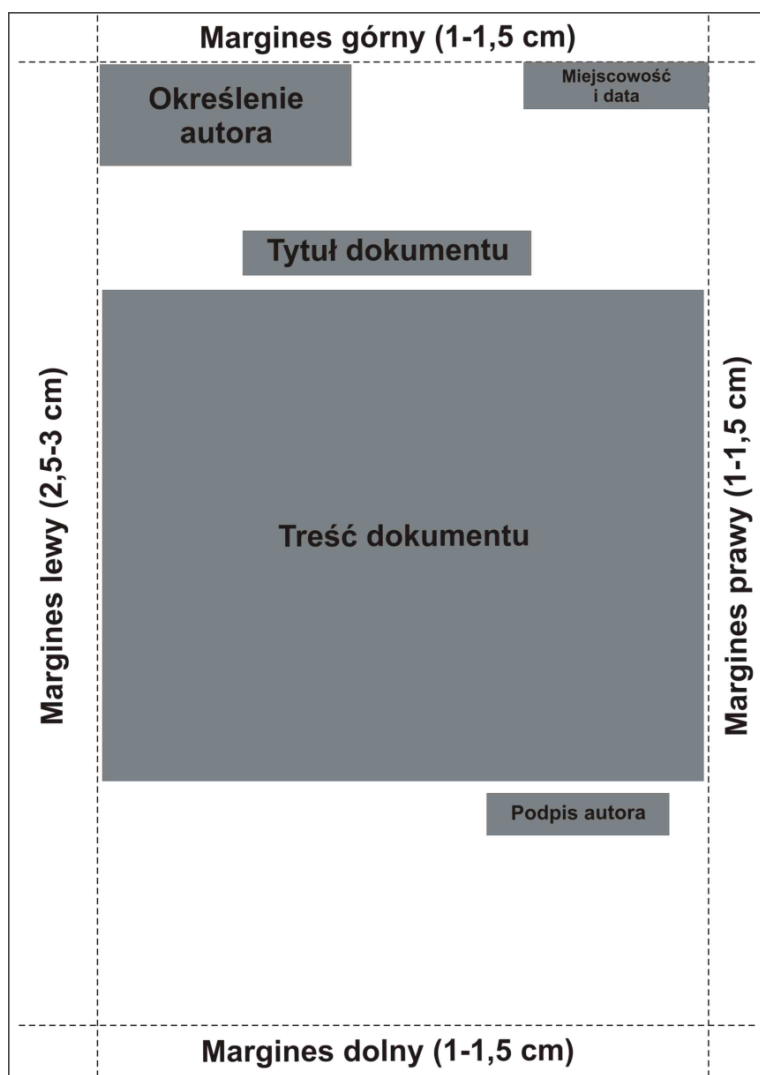
Na szkicu miejsca zdarzenia drogowego należy **oznaczyć każdy uczestniczący pojazd odpowiednimi, kolejnymi numerami: 1, 2, 3** zgodnie z danymi zawartymi w tabelach. Karta zdarzenia drogowego przewidziana jest maksymalnie dla trzech pojazdów (kierujących) i sześciu pasażerów lub pieszych. Jeżeli w zdarzeniu uczestniczy więcej pojazdów, pasażerów lub pieszych, niż przewidziano w tabelach, należy wypełnić drugą kartę – uzupełniającą. W karcie uzupełniającej należy wypełnić nagłówek, a następnie podać informacje o czwartym i dalszych pojazdach (kierujących) oraz pasażerach lub pieszych. Równocześnie należy zmienić numeracje pojazdów: „1” na „4”, „2” na „5”, „3” na „6”. Informacje o siódmym pojeździe i dalszych należy podać analogicznie, wpisując czytelnie, literami drukowanymi: stopień, imię i nazwisko funkcjonariusza wykonującego czynności na miejscu zdarzenia drogowego. Funkcjonariusz składa podpis osobiście.

Notatka urzędowa

Kartę zdarzenia drogowego oraz notatkę urzędową należy przekazać dyżurnemu jednostki.

W przypadku zatrzymania prawa jazdy lub dowodu rejestracyjnego – należy wystawić pokwitowanie. Jeżeli policjanci na miejscu przeprowadzili badanie stanu trzeźwości urządzeniem do badania zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, muszą obligatoryjnie sporządzić protokół tego badania.

Z czynności procesowych, które nie wymagają spisania protokołu, sporządza się notatkę urzędową – stanowi o tym art. 143 § 2 k.p.k. Notatka urzędowa to najczęściej proste i niekomplikowane pismo zawierające informacje o okolicznościach, które mają znaczenie dla toczącej się sprawy. Jest to dokument przeznaczony do służbowego wykorzystania przez organy ścigania oraz inne instytucje rządowe i pozarządowe. W związku z tym nie może zawierać informacji stanowiących tajemnicę służbową czy państwową. Jednakże niektóre notatki urzędowe zawierające w szerokim zakresie informacje o zaistniałym określonym zdarzeniu kryminalnym stanowią podstawę do wszczęcia postępowania przygotowawczego.

Ryc. 6. Schemat notatki urzędowej

Notatka urzędowa jest tekstem o charakterze informacyjnym, przystosowanym do przekazu danych odznaczających się:

- precyzją,
- zrozumiałością,
- rzetelnością,
- zwięzłością

zaprezentowanych wiadomości. Autor notatki przedstawia najważniejsze informacje, często w sposób skrótowy, zazwyczaj porządkujący. Warto zwrócić uwagę na umiejętność sporządzania notatek zawierających specjalistyczne oraz prawnicze słownictwo. Notatka zawiera głównie streszczenia, opis, charakterystykę, własne spostrzeżenia mające istotne znaczenie dla jej treści w zależności od okoliczności i potrzeb jej sporządzania.

Napisanie notatki wymaga umiejętności związanych z obserwacją rzeczywistości, z wydobywaniem z niej najważniejszych elementów. Notatka urzędowa jest nastawiona przede wszystkim na cel informacyjny, cechuje się syntetycznym przedstawieniem najbardziej podstawowych faktów – stanu faktycznego. Tekst notatki musi być obiektywny, nie towarzyszy mu żaden komentarz, dotyczy wyłącznie wiadomości i spostrzeżeń oraz zbudowany jest w głównej mierze z bezosobowych form czasownika.

Notatkę komponujemy według najprostszego schematu, rozpoczynając od określenia jej przedmiotu. Odpowiadamy wówczas na pytania: co? gdzie? kiedy? jak? dlaczego? kto? z jakim skutkiem?

Przystępując do sporządzenia notatki, musimy przygotować plan jej sporządzenia, nawet w formie myślowej, i musimy ten plan zrealizować. Warto pamiętać, że dokonanie zmian w planie niejednokrotnie będzie wymagać od nas weryfikacji całości, co pozwoli na osiągnięcie celu, jakim jest sporządzenie notatki zgodnie z naszymi oczekiwaniami.

Plan powinien uwzględniać następujące etapy:

- 1) wstępne przemyślenia nad zagadnieniami istotnymi dla tematu,
- 2) sporządzenie wykazu zagadnień do przekazania,
- 3) sporządzenie planu notatki w formie pisemnej lub myślowej – ustalenie kolejności poruszanych zagadnień (kolejność tematyczna),
- 4) praca redakcyjna – pisemne opracowanie zagadnień według przygotowanego planu,
- 5) weryfikacja – sprawdzenie poprawności, akceptacja efektów pracy,
- 6) ewentualna weryfikacja przez inne osoby,
- 7) ostateczna akceptacja sporządzonego tekstu.

Gotowy tekst musimy dokładnie przeczytać, by ostatecznie usunąć ewentualne błędy i usterki, zastanowić się nad kształtem graficznym tekstu, pamiętając, że nie wolno nam zostawić ani jednego dostrzeżonego błędu. Jednocześnie musimy zadbać, by nasze poprawki były w miarę estetyczne i nie raziły przyszłego odbiorcę (dyżurnego jednostki, przełożonego, prokuratora). Pamiętajmy również, że ważna jest strona estetyczna ostatecznej wersji. Nie chodzi tu tylko

o wrażenia kogoś, kto będzie notatkę czytał – jest ona jednym z elementów oceny przełożonego.

Sporządzając notatkę urzędową, musimy pamiętać, że ze względu na to, iż jest to jeden z najważniejszych dokumentów dających podstawę do wszczęcia lub odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego lub wykonania innych czynności związanych z zadaniami wykonywanymi przez Policję, notatka powinna odznaczać się precyzją i logiką, ułatwiającą przekaz trudnych i wieloznacznych treści. Należy tu stwierdzić, że struktura wypowiedzi językowej oddaje charakter myślenia. Kwestia ta staje się istotna zwłaszcza w przypadku wypowiedzi pisemnej, utrwalonej w postaci materialnej i zarazem, jak podałem, pozbawionej swojego macierzystego kontekstu. Wypowiedź językowa musi zatem szczególnie respektować zasady logiki.

W pracy nad tekstem konieczne jest gruntowne przemyślenie zebranych argumentów oraz sposobów ich połączenia, by wykluczyć ewentualnie pojawiające się sprzeczności czy też brak precyzji w używaniu pojęć i konstruowaniu przyszłego dowodu, nie tylko w procesie karnym, ale także w postępowaniach administracyjnych.

Sporządzoną notatkę należy przekazać dyżurnemu jednostki.

W przypadku zatrzymania prawa jazdy lub dowodu rejestracyjnego – należy wystawić pokwitowanie. Jeżeli policjanci na miejscu przeprowadzili badanie stanu trzeźwości urządzeniem do badania zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, muszą obligatoryjnie sporządzić protokół tego badania.

8. Dokumentowanie zabezpieczenia miejsca wypadku drogowego

Zabezpieczenie miejsca wypadku drogowego przez policjantów wymaga:

- 1) udokumentowania wykonanych czynności w notatniku służbowym,
- 2) spisania notatki urzędowej.

Sporządzoną notatkę należy przekazać dyżurnemu jednostki.

W przypadku zatrzymania prawa jazdy lub dowodu rejestracyjnego – należy wystawić pokwitowanie. Jeżeli policjanci na miejscu przeprowadzili badanie stanu trzeźwości urządzeniem do badania zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, muszą obligatoryjnie sporządzić protokół tego badania.

Na polecenie kierownika obsługi zdarzeń drogowych (ozd) należy wypełnić dyspozycję usunięcia pojazdów w celu ich zabezpieczenia do dalszych czynności procesowych (ogłędziny).

Zabezpieczenie wypadku drogowego przez policjantów wymaga udokumentowania wykonanych czynności w notatniku służbowym, spisania notatki urzędowej z wykonanych czynności i wypełnienia karty zdarzenia drogowego.

W przypadku, gdy na miejscu zdarzenia drogowego na sprawcę nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego lub zastosowano środek oddziaływania wychowawczego, kartę zdarzenia drogowego wypełnia policjant wykonujący czynności na miejscu zdarzenia. Jeżeli wyjaśnienie przebiegu zdarzenia drogowego wymaga przeprowadzenia czynności sprawdzających, czynności wyjaśniających lub postępowania przygotowawczego, kartę zdarzenia drogowego w zakresie zebranych danych wypełnia policjant wykonujący czynności na miejscu zdarzenia drogowego lub policjant wykonujący czynności w związku z tym zdarzeniem.

Wykaz fotografii

Fot. 1.	Krzyż przydrożny upamiętniający ofiary wypadków drogowych	5
Fot. 2.	Śmiertelne ofiary wypadku drogowego	7
Fot. 3.	Przykład kolizji drogowej	8
Fot. 4.	Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta – wstrzymanie ruchu dla pojazdów jadących z przeciwnego kierunku	14
Fot. 5.	Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta – otwarcie ruchu dla pojazdów jadących z przeciwnego kierunku	14
Fot. 6. i 7.	Kierowanie ruchem wahadłowym przez dwóch policjantów, sygnały i polecenia wydaje policjant wiodący (w głębi fotografii) ...	15

Wykaz rycin

Ryc. 1.	Podział zdarzeń drogowych	7
Ryc. 2.	Obszar wypadku obejmujący całą drogę – konieczność zorganizo- wania objazdu	12
Ryc. 3.	Obszar wypadku obejmujący część drogi – organizacja ruchu wahadłowego	13
Ryc. 4.	Kierowanie ruchem wahadłowym przez jednego policjanta	13
Ryc. 5.	Kierowanie ruchem wahadłowym przez dwóch policjantów	15
Ryc. 6.	Schemat notatki urzędowej	19

Bibliografia

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 591 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1393 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. z 2012 r., poz. 1140).

Zarządzenie nr 31 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 października 2015 r. w sprawie metod i form prowadzenia przez Policję statystyki zdarzeń drogowych (Dz. Urz. KGP z 2015 r., poz. 85).

Zarządzenie nr 609 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu pełnienia służby na drogach przez policjantów (Dz. Urz. KGP Nr 13, poz. 100).

Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 lipca 2007 r. w sprawie postępowania policjantów na miejscu zdarzenia drogowego (Dz. Urz. KGP Nr 17, poz. 133).